

Тенденції розвитку виборчих технологій в сучасній Україні

Андрій Кудряченко,

доктор історичних наук,

завідуючий відділом

Національного інституту стратегічних досліджень

Кочубей Л. О. Виборчі технології: Навч. посіб. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2008. – 332 с. – (Б-ка журн. „Політ. менеджмент”).

Прискіпливий погляд на становище вітчизняного суспільствознавства свідчить, що реальне сходження України як самостійної і незалежної держави значно активізувало вітчизняні наукові дослідження, присвячені різним проблемам як трансформаційних перетворень, так і питанням пізнання сучасного суспільства в контексті цивілізаційних змін, практики політичної та економічної модернізації. Перед науковцями постало ціле коло невідкладних завдань щодо дослідження проблем сучасного державотворення, оптимального входження Вітчизни в систему міжнародних координат, вивчення явищ і складових чинників, що детермінують формування засадничих складових поступу.

Як серйозний виклик не лише вітчизняним державотворцям, але й дослідникам різних суспільних наук весь час після набуття Україною незалежного статусу постає досить непросте науково-прикладне завдання: відшукати власні шляхи досягнення в політичному сенсі динамічної рівноваги, а в економічному – стійкого розвитку й за цих умов зайняття свого гідного місця в колі держав і народів.

Вельми показово, що в числі перших вдалися до глибокого й прискіпливого аналізу цих проблем філософи, історики, політологи, економісти та науковці інших галузей знань. Лише в останні роки було опубліковано солідне число праць з розгляду альтернатив поступу України, проблем її самоорганізації, розвитку політичної системи, а також щодо особливостей модернізації, геополітичного сходження України як нової самостійної держави сучасної історичної доби. Дійсно, в роки незалежності України вітчизняні дослідники гуманітарної сфери відкривають нові напрями пошуків, започатковують розробку з тієї тематики, яка в попередні часи була прерогативою переважно дослідників

союзного центру, почасти подавалася упереджено й спотворювалася або взагалі була нерозробленою.

Коло вельми актуальних праць з вищезначеної проблематики 2008 року поповнив навчальний посібник „Виборчі технології” доктора політичних наук Л. Кочубей. Принагідно відзначу, що цей доробок дослідниці продовжує розробку злободенних питань для всього наукового загалу, політиків і широких кіл громадськості України й одночасно є черговим підсумком творчих пошуків авторки.

Як свідчить аналіз посібника, Л. Кочубей критично переосмислює не лише історичний досвід нашої Вітчизни і практику демократичних перетворень в Україні, але й розглядає проблеми розвитку виборчих технологій з точки зору модернізації та демократизації суспільного поступу. З висоти нинішнього часу автор прагне з'ясувати особливості вітчизняних підходів, еволюції виборчого законодавства й відповідної модифікації виборчих технологій, які є складовими чинниками змін сучасної доби.

Автор ґрунтовно опрацювала солідний й різноплановий масив джерел та наукової літератури вітчизняного і зарубіжного походження, відповідних документів, а також періодичних видань з тим, щоб запропонувати власні оцінки поставлених проблем. Достойнством рецензованої праці є також введення до наукового обігу різнопланових джерел, зокрема навчальної та монографічної літератури, в якій заторкується окреслена проблематика.

Праця Л. Кочубей вигідно відрізняється новизною методологічних засад щодо аналізу політичного перебігу подій, комплексного дослідження сутності, стану і тенденцій розвитку виборчих технологій в Україні в контексті зарубіжного досвіду. У ній у діалектичній єдності взаємодії та конфліктності розглядаються численні проблеми вітчизняного електорального простору, форми негативних проявів в організації п'яти парламентських кампаній, складові маніпулювання громадською думкою під час виборчих перегонів 1994, 1998, 2002, 2006 та 2007 років.

Авторці вдалося ґрунтовно висвітлити історіографію дослідження виборчих технологій в Україні, слушно визначити понятійно-категоріальний апарат дослідження й запропонувати власне бачення методів вивчення вітчизняного електорального простору та виборчих технологій у трьох непростих виборчих парламентських кампаніях. Так, у першому розділі посібника, в якому розглядаються теоретико-методологічні засади дослідження виборчих технологій, проаналізовано й систематизовано авторські оціночні застереження до джерел і літератури.

Видається також слушним визначення тенденцій та особливостей розвитку вітчизняної політичної думки стосовно виборчих технологій під кутом зору не лише аналізу перебігу виборчих перегонів, але й пошуку оптимального визначення самої суті передвиборчих та виборчих технологій. Л. Кочубей справедливо наголошує, що до цього визначення

вона відносить всю сукупність політико-організаційних, інформаційних, пропагандистських дій, а також задіяння результатів соціологічних досліджень, соціально-психологічних чинників, Інтернет-технологій та широкого спектра комунікацій і зв'язків з громадськістю.

Досить показовим є співставлення, аналіз, оцінка вітчизняного досвіду застосування виборчих технологій з передовою світовою практикою. Саме розгляду проблематики дослідження під таким кутом зору присвячується другий розділ книги. У ньому детально розглядаються питання генези та утвердження демократичних засад виборчих технологій у світі, відповідні правові норми виборчого процесу в зарубіжних країнах, зокрема у розвинених демократіях та постсоціалістичних країнах, що трансформуються. Okремо здійснюється аналіз вітчизняної законодавчої бази виборчих технологій, з'ясовуються політико-правові чинники еволюціонування виборчого законодавства, етичні основи виборчих кампаній протягом означеного періоду.

Характеристиці виборів як інструмента громадянського суспільства присвячений третій розділ.

Аналізу власне розвитку PR-технологій на вітчизняних теренах присвячується четвертий розділ посібника. В ньому розглядаються з точки зору компаративістики виборчі кампанії 1994, 1998, 2002, 2006 та 2007 років. Дослідниця детально аналізує іміджеві виборчі технології, політичне рекламування та використання Інтернет-ресурсів.

Вельми суттєво, що, проводячи якісне розмежування як законодавчого поля, так і особливостей виборчої системи, авторка окремо (у п'ятому розділі) розглядає специфіку та ідентифікацію деструктивних виборчих технологій і способи протидії їм. Засоби масової інформації розглядаються в контексті маніпулятивних технологій.

Виграшною стороною праці є також і те, що в ній, так би мовити, по гарячих слідах виборчих баталій з'ясовуються сильні й уразливі сторони використаних виборчих технологій не лише тих партій і блоків, які потрапили до парламенту, але й тих, що вибори програли.

Поряд з цим мушу зазначити, що одному авторові навіть у такій солідній монографії не під силу підняти й широко висвітлити весь пласт проблем виборчих технологій. Певно, що добрий початок Л. Кочубей має бути продовженим й іншими дослідниками, учасниками політичних баталій і тими політичними гравцями, у яких інноваційні технології на виборах дали відчутні результати.